

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

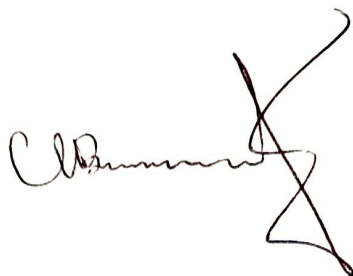
МИРОНЮК Віталій Григорович

УДК 378.147:355.588:614.8(043.5)

**ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДСНС**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Vitaliy Myroniuk', with a large, stylized flourish at the end.

Кропивницький – 2026

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Центральнуукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Філоненко Оксана Володимирівна,
Центральнуукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка,
в.о. завідувача кафедри освітніх наук

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Візнюк Інесса Миколаївна,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського,
професор кафедри психології та соціальної
роботи

доктор педагогічних наук, професор
Литвин Андрій Віленович,
Львівський державний університет безпеки
життєдіяльності ДСНС України,
професор кафедри практичної психології
та педагогіки

Захист відбудеться «26» лютого 2026 року об 11:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 23.053.02 у Центральнуукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка за адресою: 25006, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1, зала засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Центральнуукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (25006, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1) та на сайті університету за адресою: <https://www.cuspu.edu.ua>.

Автореферат розіслано «26» січня 2026 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Оксана АБРАМОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Для успішної діяльності фахівців у галузі безпеки людини в сучасних умовах недостатньо лише професійних знань, оскільки сьогодення вимагає науково обґрунтованих управлінських дій керівників підрозділів ДСНС, від результативності яких залежить готовність особового складу до виконання завдань, пов'язаних із порятунком людей у надзвичайних ситуаціях. Соціальне замовлення на підготовку майбутніх фахівців служби цивільного захисту демонструє запит суспільства на висококваліфікованих, інтелектуально та фізично активних фахівців служби ДСНС України, що готові до управлінської діяльності.

Відповідно до Стратегії національної безпеки України, розвиток ДСНС має забезпечити підвищення її спроможності щодо ефективного управління єдиною державною системою цивільного захисту населення, оснащення підрозділів сучасними видами техніки, засобами і спорядженням, оптимізацію розміщення її структур, упровадження системи екстреної допомоги, підготовки та просвіти громадян щодо норм і правил поведінки в надзвичайних ситуаціях.

У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема підготовки професіоналів, здатних приймати оперативні та обґрунтовані рішення в надзвичайних ситуаціях, координувати роботу підрозділів, забезпечувати ефективну комунікацію та взаємодію між різними службами, що актуалізує необхідність цілісної професійної підготовки майбутніх фахівців ДСНС до управлінської діяльності, комплексного підходу до формування їхньої управлінської компетентності.

Закономірним з огляду на актуальність проблеми є підвищення уваги вчених до її дослідження.

Теоретичні та практичні засади професійної підготовки фахівців для ДСНС України розкрито в наукових доробках вітчизняних науковців О. Бикової, В. Бут, Н. Вовка, Н. Вовчатої, В. Гори, М. Дементя, А. Демченко, Л. Дідуха, О. Дякової, О. Євсюкова, Н. Кибальної, Д. Кисленка, Б. Ковалишина, М. Козяра, О. Колесніченка, М. Кришталя, М. Кусія, Н. Кучеренка, М. Логачова, Л. Мохнара, А. Нестеренка, І. Овчарука, М. Омельченка, С. Осипенка, Ю. Панімаша, С. Парталяна, О. Парубка, Ю. Приходько, В. Покалюка, В. Садкового, О. Сафоненко, О. Стельмаха, О. Тімченка, Т. Ткаченка, М. Фомича, І. Шеханіна, Є. Школяр та ін.

Проблему формування професійних компетентностей фахівців ДСНС України вивчали (В. Архипенко, І. Візнюк, О. Іващенко, М. Коваль, М. Купчак, Ю. Ненько, І. Ножко, А. Майборода, Л. Майтвійчук, М. Омельченко, К. Пасинчук, М. Пелипенко, В. Ротар, Р. Сірко, Ю. Таймасов, Т. Ткаченко, М. Фомич та ін.).

Різні аспекти управлінської діяльності фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту розглядали А. Балицька, Ю. Грицюк, В. Кузиляк, І. Малець, Ю. Панімаш, О. Повстин, В. Покалюк, Т. Рак, А. Саміло, Ю. Царьов та ін. Питання формування управлінської компетентності в майбутніх фахівців

ДСНС у процесі професійної підготовки досліджували: В. Безсонов, О. Болотин, В. Брагін, В. Гречка, Т. Данилова, А. Демченко, Т. Ілюшина, В. Король, І. Лаухіна, А. Литвин, Е. Лук'янчиков, Ю. Панков, К. Пасинчук, Р. Ратушний, М. Северінта та ін.

Виявлені дослідження відтворюють багатоаспектність управлінської діяльності фахівців ДСНС. Українські вчені суголосні в тому, що у суспільстві зростають вимоги до керівників управлінь ДСНС і підрозділів цивільного захисту як інтелектуальної еліти суспільства, ефективних менеджерів, компетентних у галузі безпеки людини. Водночас, у науковій літературі відсутнє чітке розуміння основних складових управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС та педагогічних умов її формування. Натомість уважаємо, що ЗВО має забезпечити якісну підготовку нової генерації фахівців-лідерів цього профілю, здатних до управлінської діяльності з високим рівнем сформованості управлінської компетентності.

У результаті вивчення проблеми формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС було виявлено низку суперечностей:

– *на соціально-педагогічному рівні* – між об'єктивною потребою цілеспрямованого й ефективного формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС та реальним станом сформованості управлінської компетентності у випускників ЗВО, що здійснюють підготовку фахівців зазначеного профілю;

– *на науково-теоретичному рівні* – між необхідністю теоретичного обґрунтування процесу формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС та відсутністю чіткої інтерпретації у наукових джерелах сутності, основних складових управлінської компетентності, механізмів й умов її формування у процесі професійної підготовки;

– *на науково-методичному рівні* – між необхідністю цілеспрямованого формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС і недостатньою розробленістю технологій, що забезпечують цілісність, системність і якість зазначеного процесу на технологічному рівні.

Отже, актуальність, недостатня обґрунтованість теоретичних і практичних аспектів розв'язання окресленої проблеми, а також необхідність усунення виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертації – **«Формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Кіровоградського державного педагогічного

університету імені Володимира Винниченка (протокол № 3 від 28 вересня 2015 р.).

Мета дослідження полягає в розробленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності моделі та педагогічних умов формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Відповідно до поставленої мети сформульовано такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати методологічні підходи та принципи до дослідження проблеми формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

2. Здійснити теоретичний аналіз понятійно-термінологічного апарату дослідження.

3. Виокремити та охарактеризувати структурно-компонентний склад, критерії, показники та рівні сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

4. Обґрунтувати педагогічні умови й спроєктувати структурно-функціональну модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

5. Експериментально перевірити ефективність моделі та педагогічних умов формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Об'єкт дослідження – процес формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Предмет дослідження – педагогічні умови та структурно-функціональна модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що ефективність формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС значно підвищиться, якщо вона буде здійснюватися відповідно до науково обґрунтованої структурно-функціональної моделі формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС, яка інтегрує в собі ідеї системного, компетентнісного, середовищного, комунікативного, особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів.

Положення загальної гіпотези конкретизовано в часткових припущеннях, відповідно до яких формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС буде успішним за таких педагогічних умов:

– розвиток управлінських якостей майбутніх фахівців ДСНС, що забезпечують ефективність їх діяльності загалом та управлінської зокрема;

– упровадження інтерактивних методів й форм освітнього процесу з метою залучення майбутніх фахівців ДСНС до активного процесу формування управлінської компетентності;

– застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Для досягнення поставленої мети й вирішення завдань використовували такі **методи**:

– *теоретичні*: синтез та системний аналіз наукових джерел із метою теоретичного вивчення проблеми формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС, визначення понятійно-категорійного апарату дослідження та змісту структурних компонентів досліджуваного явища; порівняння, узагальнення наукової літератури, моделювання педагогічного процесу; абстрагування та конкретизація для визначення елементів процесу формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС; проєктування та обґрунтування структурно-функціональної моделі формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС та педагогічних умов її реалізації;

– *емпіричні*: тривале включене педагогічне спостереження, анкетування, тестування, інтерв'ювання, метод експертних оцінок, аналіз продуктів діяльності студентів, педагогічний експеримент для перевірки ефективності запропонованої структурно-функціональної моделі формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС та педагогічних умов її реалізації;

– *статистичні*: кореляційний аналіз дозволив встановити зв'язки між різними структурними компонентами управлінської компетентності; t-критерій Стюдента використано для обробки отриманих результатів діагностики рівня сформованості управлінської компетентності у майбутніх фахівців ДСНС та зіставлення результатів на різних етапах дослідження; графічні методи застосовано для інтерпретації та порівняння результатів експериментального дослідження у графічних зображеннях та таблицях.

Наукова новизна здобутих результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*:

– з урахуванням наукових підходів (системного, компетентнісного, середовищного, комунікативного, особистісно орієнтованого та діяльнісного) цілісно досліджено й розв'язано проблему формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС у процесі професійної підготовки; розкрито ціннісно-мотиваційну, когнітивну, діяльнісну, особистісно-рефлексивну складові зазначеної компетентності; визначено критерії (аксіологічно-мотиваційний, когнітивний та діяльнісно-рефлексивний) із відповідними показниками рівнів сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС (високий, середній, низький);

– обґрунтовано та запроваджено педагогічні умови формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС (розвиток управлінських якостей майбутніх фахівців ДСНС, що забезпечують ефективність їх діяльності загалом та управлінської зокрема; упровадження інтерактивних методів й форм освітнього процесу з метою залучення майбутніх фахівців ДСНС до активного процесу формування управлінської компетентності; застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС);

– спроектовано та експериментально перевірено структурно-функціональну модель формування управлінської компетентності майбутніх

фахівців ДСНС, що включає такі взаємопов'язані блоки: цільовий, теоретико-методологічний, процесуально-технологічний.

Уточнено суть понять «управління», «управлінська діяльність», «керівник», «командир», «майбутній фахівець ДСНС», «компетентність», «управлінська компетентність», «управлінська компетентність майбутнього фахівця ДСНС», «формування управлінської компетентності майбутнього фахівця ДСНС».

Удосконалено форми, методи, засоби та технології формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Подальшого розвитку набули методологічні підходи і принципи до формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Практичне значення одержаних результатів полягає в визначенні змістовних, організаційно-педагогічних і процесуально-дієвих засобів формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

У процесі професійної підготовки майбутніх фахівців ДСНС, можуть застосовуватися: методика формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС, контрольовано-вимірювальний інструментарій для моніторингу рівня сформованості управлінської компетентності; структурно-функціональна модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС може бути запропонована як варіант у реалізації практико-орієнтованої підготовки майбутніх фахівців даної галузі.

Навчально-методичні напрацювання можуть використовувалися для розширення та оновлення змісту навчальних курсів «Організація служби та підготовки», «Організація аварійно-рятувальних робіт», «Організація управління в екологічній діяльності», «Діяльність органів управління в НС», «Організація управління та діяльності у сфері ЦЗ», «Основи педагогічного менеджменту», «Методи прийняття управлінських рішень», «Управління освітніми проектами», «Управління проектами у системі ЦЗ», «Лідерство та управління командою», «Лідерство та самореалізація», «Розвиток лідерства», «Менеджмент в соціальній роботі», «Інноваційний менеджмент», «Освітнє лідерство» та ін.; для розроблення спецкурсів, курсів за вибором студентів, підручників, навчальних посібників; для організації виробничої практики; у проведенні наукових досліджень з означеної проблематики.

Результати дисертаційної роботи *впроваджено* в освітній процес Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (довідка № 3 від 28 жовтня 2025 р.), Національного університету цивільного захисту України (довідка № 15/88 від 13 листопада 2025 р.), Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 61-н від 17 листопада 2025 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження апробовано на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема:

міжнародних – «Science and education: synergy of innovation» (Берлін, 2025);

всеукраїнських – «Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти» (Вінниця, 2022), «Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти» (Вінниця, 2023), «Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти» (Вінниця, 2024), «Осінні читання освітян. Освіта під час війни: актуальні аспекти, ефективні форми та безпечний простір» (Чернігів, 2025).

Публікації. Зміст і результати дисертаційної роботи представлено у 11 одноосібних публікаціях: із них – 5 статей опубліковано у фахових виданнях України; 1 стаття в закордонному виданні; 5 тез – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного, списку використаних джерел до кожного з них (424 найменування, з них – 18 іноземними мовами), загальних висновків і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 280 сторінок, з них 205 – основного тексту. Робота містить 11 таблиць та 7 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми та її зв'язок із науковими програмами, планами й темами. Визначено мету та завдання, окреслено об'єкт і предмет наукового пошуку, а також описано методи дослідження. Надано обґрунтування наукової новизни та практичного значення основних положень дисертації. Представлено інформацію про апробацію й упровадження результатів дослідження, описано структуру та обсяг дисертаційної роботи.

У **першому розділі** – *«Теоретичні засади формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС»* – проаналізовано методологічні підходи та принципи до дослідження проблеми формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС, конкретизовано термінологічне поле дослідження, розкрито зміст структурних компонентів, визначено критерії, показники та рівні сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Методологічними підходами до дослідження проблеми формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС визначено системний, компетентнісний, середовищний, комунікативний, особистісно орієнтований та діяльнісний підходи.

Використання *системного підходу* (зумовлює розгляд досліджуваного процесу як сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних компонентів та забезпечує комплексність, практичну спрямованість, індивідуалізацію та мотиваційне підґрунтя процесу формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС), *компетентнісного підходу* (інтегрує знання, практичні уміння, навички та ціннісні установки, дозволяє створити умови для цілісного формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС у процесі професійної підготовки), *середовищного підходу* (передбачає створення освітньо-розвивального середовища ЗВО, яке сприяє формування

управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС), *комунікативного підходу* (сприяє підвищенню рівня командної взаємодії та лідерської комунікації в екстремальних умовах, формуванню культури професійного спілкування та толерантного ставлення до співрозмовників; розвитку умінь ефективно розв'язувати конфліктні ситуації та налагоджувати взаємовідносини у колективі, забезпеченню інтеграції комунікативних знань, умінь та навичок у процес прийняття управлінських рішень), *особистісно орієнтованого підходу* (забезпечує умови для формування у майбутніх фахівців ДСНС позитивного, емоційного ставлення до себе як до суб'єкта освітньої діяльності, спрямоване на оволодіння майбутньою професією, особистісний розвиток і самореалізацію в професійній сфері; сприяє розвитку їхніх управлінських якостей, розкриттю лідерського потенціалу), *діяльнісного підходу* (уможливорює практичну спрямованість навчання, активізує пізнавальну діяльність здобувачів освіти, формує комунікативні й організаторські уміння, сприяє розвитку критичного мислення та ціннісних орієнтацій, дозволяє майбутнім фахівцям ДСНС глибше зрозуміти професійні завдання та виробити компетентності, необхідні для їх вирішення).

Схарактеризовано основні принципи формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС: систематичності, цілеспрямованості, пріоритетності, адаптивності, суб'єктності, інтерактивності, результативності.

Запропоновано авторське трактування поняття «*управлінська компетентність майбутнього фахівця ДСНС*» під якою слід розуміти інтегральну особистісно-професійну характеристику, що включає здатність ефективно вирішувати професійні завдання, активно використовуючи наявні управлінські знання, уміння, навички, досвід і професійно-управлінські якості.

Формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС у дослідженні розглядається як цілісний динамічний процес, спрямований на набуття теоретичних знань, практичних умінь і способів організації професійної діяльності, управлінських якостей у процесі професійної підготовки, що відповідає запитам суспільства на висококваліфікованих фахівців служби ДСНС України з високим рівнем сформованості управлінської компетентності.

На основі результатів аналізу наукової літератури, розкрито складові управлінської компетентності майбутнього фахівця ДСНС: ціннісно-мотиваційна, когнітивна, діяльнісна, особистісно-рефлексивна.

Ціннісно-мотиваційний компонент для працівників ДСНС є основою для формування управлінських якостей, оскільки їхня діяльність пов'язана з високим рівнем відповідальності, необхідністю швидкого реагування та підтримкою безпеки суспільства. Керівник ДСНС має бути прикладом для інших, демонструючи відданість цінностям гуманізму, справедливості та професіоналізму. Лідер, який керується чіткими цінностями та високою мотивацією, здатен надихати підлеглих, створюючи атмосферу довіри та співпраці. Цінності, такі як відповідальність і самопожертва, допомагають

лідеру бути виваженим і приймати обґрунтовані рішення в надзвичайних ситуаціях). *Когнітивний компонент* управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС передбачає опанування системою знань про управлінську діяльність як провідну діяльність майбутнього фахівця в процесі професійної діяльності, про засоби та форми професійного самовдосконалення, узагальнення і трансляцію досвіду, а також самопрезентацію. *Діяльнісний компонент* забезпечує практичну реалізацію управлінських функцій фахівця ДСНС, сприяє ефективній координації команди (уміння чітко розподіляти завдання та контролювати їх виконання, що підвищує ефективність роботи в надзвичайних ситуаціях), допомагає адаптуватися до нестандартних умов (практичні уміння дозволяють швидко реагувати на зміни та знаходити оптимальні рішення), підвищує впевненість у діях (регулярне відпрацювання управлінських навичок формує впевненість у власних силах і знижує ризик помилок у надзвичайних ситуаціях). *Особистісно-рефлексивний компонент* передбачає формування у майбутніх фахівців ДСНС умінь аналізувати власний стиль управління, адаптувати його до конкретних умов та вдосконалювати на основі отриманого досвіду. Завдяки рефлексії здобувачі освіти вчаться бути більш усвідомленими, адаптивними та відповідальними, що є запорукою їхньої успішної професійної діяльності.

У дослідженні визначено критерії сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС, як-от:

Аксіологічно-мотиваційний критерій з показниками вияву: спрямованість на інших людей, прагнення приносити користь суспільству, мотиваційно-ціннісна готовність до управлінської діяльності, розуміння мотивів володіння управлінською компетентністю, прагнення до професійного зростання та самовдосконалення.

Когнітивний критерій з показниками вияву: знання та розуміння важливості управлінської компетентності у своїй професійній діяльності, усвідомлення цілей, завдань, змісту, основних закономірностей і механізмів управлінської діяльності та засобів її реалізації.

Діялісно-рефлексивний критерій з показниками вияву: готовність брати відповідальність та здійснювати управлінські дії, здатність до прийняття рішень в процесі професійної діяльності, вміння здійснювати організацію та управління колективом, ефективно вирішувати виникаючі позаштатні професійні завдання, спрямованість на досягнення мети, результату; стресостійкість під час прийняття управлінських рішень, розвинені рефлексивні вміння (вміння організовувати, проектувати свою управлінську діяльність, аналізувати свої помилки та недоліки в роботі, здійснювати самоконтроль, самоорганізацію, саморозвиток, здатність корегувати власну діяльність з метою підвищення її ефективності).

Визначені критерії надають можливість виділити три рівні сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС: високий, середній, низький.

Високий рівень: наявність цілісних знань й глибокого усвідомлення майбутніми фахівцями ДСНС важливості управлінської компетентності у своїй професійній діяльності; чітке розуміння цілей, завдань, змісту, основних закономірностей і механізмів управлінської діяльності, цілісне уявлення про структуру та засоби реалізації цієї діяльності. Здатність брати відповідальність та здійснювати управлінські дії; високий рівень готовності до прийняття рішень у процесі професійної діяльності; наявність умінь здійснювати організацію та управління колективом; ефективно вирішувати виникаючі позаштатні професійні завдання, спрямованість на досягнення мети, результату. Високий рівень стресостійкості під час прийняття управлінських рішень, самоконтролю своєї управлінської діяльності; розвинені рефлексивні уміння (аналіз, проектування своєї управлінської діяльності та діяльності інших, вміння аналізувати власні помилки та недоліки в роботі, передбачати можливі способи вирішення управлінських дій).

Середній рівень: наявність у майбутніх фахівців ДСНС певних знань про важливість управлінської компетентності у своїй професійній діяльності; фрагментарне розуміння цілей, завдань, змісту, поверхневі уявлення про основні закономірності і механізми, структуру та засоби реалізації управлінської діяльності. Певна здатність і вміння брати відповідальність та здійснювати управлінські дії; середній рівень готовності до прийняття рішень у процесі професійної діяльності; недостатні вміння здійснювати організацію та управління колективом, ефективно вирішувати виникаючі позаштатні професійні завдання, ситуативна спрямованість на досягнення мети, результату. Помірна стресостійкість під час прийняття управлінських рішень; недостатній рівень самоконтролю своєї управлінської діяльності та рефлексивних умінь.

Низький рівень: відсутність знань і розуміння майбутніми фахівцями ДСНС важливості управлінської компетентності у своїй професійній діяльності; недостатнє розуміння цілей, завдань і змісту управлінської діяльності, незнання основних закономірностей, механізмів та засобів реалізації управлінської діяльності. Небажання брати відповідальність й здійснювати управлінські дії; низький рівень готовності та здатності до прийняття управлінських рішень у професійній діяльності; відсутність бажання та вміння здійснювати організацію та управління колективом, вирішувати виникаючі позаштатні професійні завдання, низька спрямованість на досягнення мети, результату. Низький рівень стресостійкості під час прийняття управлінських рішень; несформованість рефлексивних умінь.

У другому розділі – «Педагогічні умови та модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС» – обґрунтовано педагогічні умови та розроблено структурно-функціональну модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

На основі аналізу наукової літератури, власного управлінського досвіду визначено та обґрунтовано першу педагогічну умову – *розвиток управлінських якостей майбутніх фахівців ДСНС, що забезпечують ефективність їх*

діяльності загалом та управлінської зокрема. Вона обумовлена тим, що належний рівень розвитку управлінських якостей сприятиме якісному виконанню управлінських функцій у складних і динамічних умовах діяльності фахівців ДСНС. Ці якості формуються через професійну підготовку, практичний досвід і саморозвиток, а також є важливими для забезпечення високого рівня організації, координації та прийняття рішень у надзвичайних ситуаціях.

У дисертації виокремлено такі групи управлінських якостей фахівців ДСНС, що забезпечують ефективність їх діяльності загалом та управлінської зокрема: лідерські якості (фахівець ДСНС як керівник-лідер повинен брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх наслідки, що передбачає здатність мотивувати команду, чітко формулювати цілі та спрямовувати діяльність підлеглих на їх досягнення, особливо в умовах надзвичайних ситуацій); інтелектуально-креативні якості (фахівець ДСНС як керівник повинен демонструвати аналітичне, критичне мислення, ерудованість, компетентність, неординарність, оригінальність, уміння аналізувати складні ситуації, оцінювати ризики, прогнозувати можливі наслідки та визначати оптимальні шляхи вирішення проблем, адже нестандартні ситуації, які часто виникають під час надзвичайних подій, вимагають від фахівця вміння знаходити творчі рішення, адаптуватися до нових умов і швидко реагувати на зміни); комунікативні якості (ефективна взаємодія з підлеглими, колегами, іншими службами та населенням вимагає розвинених комунікативних якостей (товариськість, контактність, перцептивність, чуйність, емпатичність, експресивність, ініціативність, репрезентативність тощо) фахівців ДСНС, що передбачає здатність чітко доносити інформацію, чути та враховувати думки інших, а також налагоджувати міжособистісні контакти в стресових умовах); організаторсько-ділові якості (фахівець ДСНС як керівник повинен демонструвати цілеспрямованість, переконливість, організованість, діловитість, активність, енергійність, заповзятливість, дієвість, об'єктивність, справедливість, доброзичливість, тактовність, уміти планувати та організовувати роботу команди, розподіляти ресурси, координувати дії різних підрозділів і забезпечувати безперебійне виконання завдань у кризових ситуаціях тощо); емоційні якості (робота в ДСНС пов'язана з високим рівнем стресу та психологічного напруження, тому здатність зберігати емоційну рівновагу, стійкість і самоконтроль, приймати виважені рішення в умовах невизначеності та швидко адаптуватися до змін є ключовими для управлінської компетентності); морально-вольові якості (дотримання принципів справедливості, толерантності, поваги до підлеглих і громадян, а також етичних норм у взаємодії сприяє створенню позитивного психоемоційного клімату в колективі та підвищує довіру до керівника); здатність до саморозвитку і самовдосконалення (управлінська компетентність передбачає ґрунтовне знання нормативної бази, процедур реагування на надзвичайні ситуації, а також готовність постійно оновлювати свої знання, уміння та навички відповідно до сучасних викликів).

Друга умова – *впровадження інтерактивних методів й форм освітнього процесу з метою залучення майбутніх фахівців ДСНС до активного процесу формування управлінської компетентності* – полягає в необхідності використання інтерактивних методів й форм навчання, як-от: моделювання професійно-управлінських ситуацій, ділові ігри, дослідницькі методи, кейс-стаді, проекти, мозковий штурм, методи рефлексивного аналізу, тренінги тощо, які відображають типові управлінські ситуації під час ліквідації надзвичайних ситуацій, а також роблять освітній процес здобувачів освіти більш комунікативним і цікавим. Зокрема, активні методи сприяють розвитку мислення, навичок командної роботи, здатності до рефлексії власної управлінської діяльності у майбутніх фахівців ДСНС.

Третя умова – *застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС* – полягає у виявленні доцільності відбору і опанування новітніми інформаційно-комунікаційними технологіями у процесі підготовки майбутніх фахівців ДСНС. У дослідженні доведено, що компетентісно орієнтоване цифрове освітнє середовище забезпечує можливість індивідуалізації навчання здобувачів освіти, створення віртуальних сценаріїв надзвичайних ситуацій для відпрацювання управлінських умінь та навичок, відкрити доступ до актуальної професійної інформації. Ця педагогічна умова передбачає інтеграцію сучасних цифрових освітніх платформ, інформаційно-комунікаційних технологій (мережевих інформаційних технологій, цифрових тренажерів та комп'ютерних віртуальних симуляторів, геоінформаційних систем, дистанційних платформ та систем електронного навчання тощо) у процес формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці фахівців даного профілю є не лише сучасною освітньою тенденцією, але й необхідністю для забезпечення їхньої конкурентноздатності на сучасному ринку праці.

У дисертації акцентовано увагу на тому, що обґрунтовані педагогічні умови формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС є взаємопов'язаними та вимагають комплексної реалізації.

Спроектовано структурно-функціональну модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС, що включає такі взаємопов'язані блоки: цільовий (мета і завдання), теоретико-методологічний (підходи, принципи, зміст та структура управлінської компетентності, педагогічні умови), процесуально-технологічний (етапи, форми, методи та засоби навчання), діагностичний інструментарій (критерії, показники та рівні сформованості управлінської компетентності), які забезпечують спрямованість всіх складових професійної підготовки на формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. Прогнозований результат моделі сформульовано відповідно до соціального замовлення на висококваліфікованих фахівців служби ДСНС України з високим рівнем сформованості управлінської компетентності – позитивна динаміка зростання рівня управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС (рис. 1).

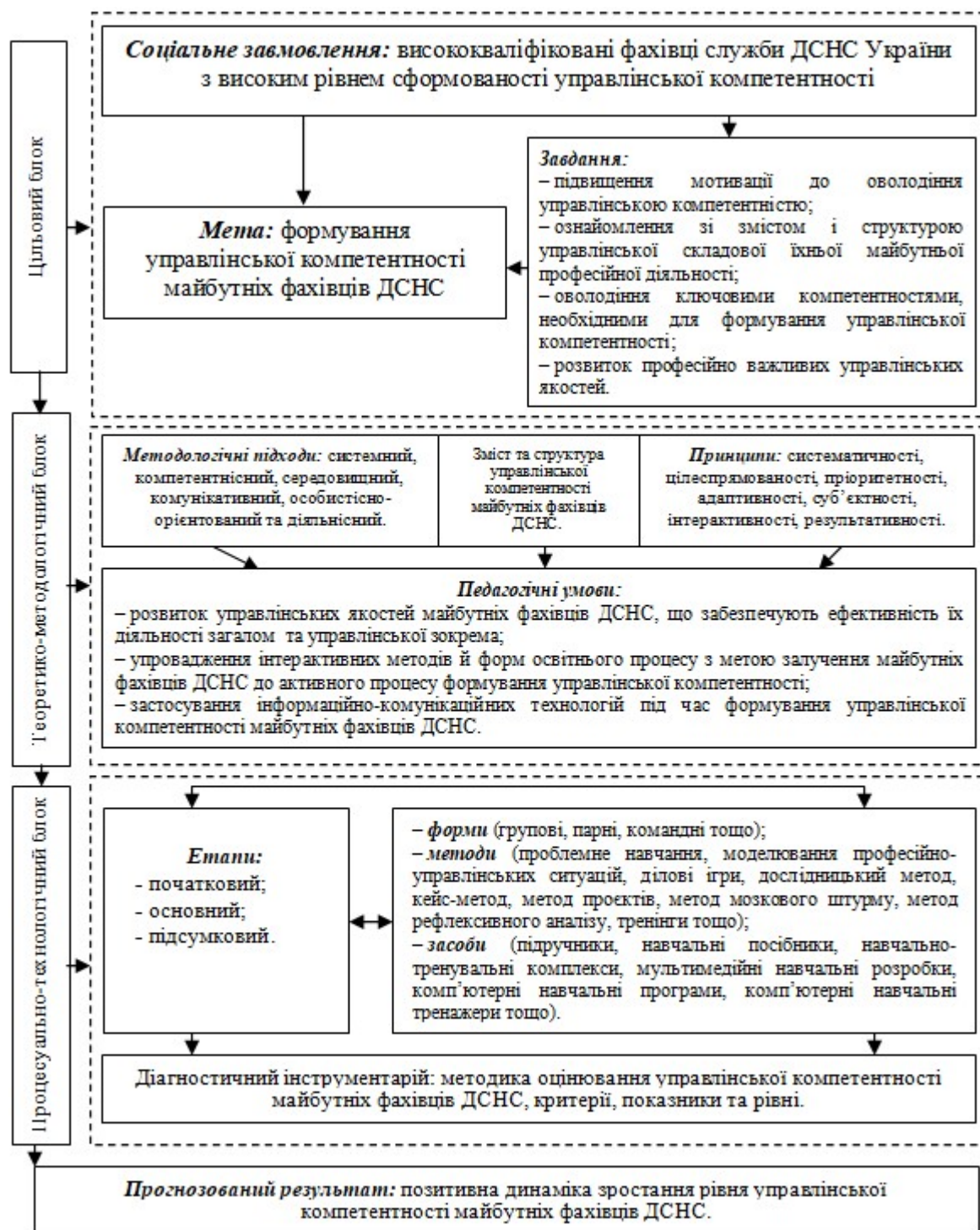

Рис. 1. Структурно-функціональна модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка ефективності структурно-функціональної моделі та педагогічних умов формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС» – описано організацію та зміст дослідно-експериментальної роботи, проведено якісний і кількісний аналіз результатів дослідження.

Дослідно-експериментальна робота здійснювалася у формі трьохетапного педагогічного експерименту (констатувального, формувального та

контрольного) впродовж 2023–2025 років. На різних етапах дослідження охоплено ЕГ – 112 осіб, КГ – 118 осіб.

Розроблена програма експерименту та сформована порівнянна база респондентів створили надійні передумови для об'єктивної верифікації висунутої гіпотези дослідження та оцінки ефективності запропонованої структурно-функціональної моделі та педагогічних умов формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Констатувальний етап експерименту засвідчив низький вихідний рівень сформованості управлінської компетентності у майбутніх фахівців ДСНС (середні бали 2,16–2,54 за 5-бальною шкалою) за всіма трьома критеріями (аксіологічно-мотиваційним, когнітивним, діяльнісно-рефлексивним). Виявлена однорідність експериментальної ($n=112$) та контрольної ($n=118$) груп ($p > 0,05$ за всіма показниками) забезпечила репрезентативність вибірки та можливість об'єктивного порівняльного аналізу.

Формувальний етап експерименту з цілеспрямованим упровадженням розробленої структурно-функціональної моделі та комплексу педагогічних умов забезпечив перехід більшості респондентів експериментальної групи на високий рівень сформованості управлінської компетентності (середні значення після експерименту 3,88–4,27 бала).

Порівняльний аналіз кінцевих показників виявив статистично значущу динаміку педагогічного впливу: за всіма 13 показниками t -критерій Стьюдента коливався в межах 20,66–23,18 при $p < 0,001$. Найвище зростання зафіксовано за діяльнісно-рефлексивним критерієм (готовність до прийняття рішень – 4,23; здатність брати відповідальність – 4,22; розвинені рефлексивні вміння – 4,08), що є важливим для професійної діяльності фахівця ДСНС в умовах реальних надзвичайних ситуацій.

Кореляційний аналіз встановив виражений прямий зв'язок ($r = 0,72–0,79$; $p < 0,001$) між основними інтерактивними методами й формами (моделювання НС та ситуаційно-рольові ігри, кейс-метод, тренінги прийняття рішень в екстремальних умовах, рефлексивно-оціночні процедури) та кінцевим рівнем сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. Регресійний аналіз показав, що множинна модель пояснює 73 % дисперсії результату ($R^2 = 0,73$), причому найбільший внесок мають моделювання надзвичайних ситуацій ($\beta = 0,28$) та спеціалізовані тренінги ($\beta = 0,26$).

Отже, на контрольному етапі педагогічного експерименту було зафіксовано зміни в якісних і кількісних показниках формування управлінської компетентності у майбутніх фахівців ДСНС.

Динаміку рівнів сформованості управлінської компетентності у майбутніх фахівців ДСНС експериментальної групи по відношенню до контрольної показано на рис. 2.

Кількісна і якісна інтерпретація даних експериментального дослідження, дозволяє стверджувати про ефективність розробленої структурно-функціональної моделі й комплексу педагогічних умов формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

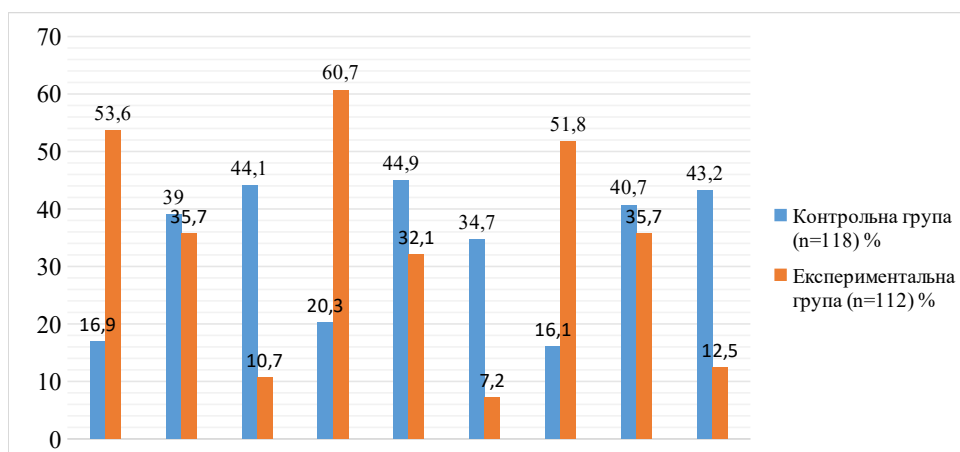

Рис. 2. Динаміка рівнів сформованості управлінської компетентності у майбутніх фахівців ДСНС експериментальної та контрольної груп

ВИСНОВКИ

1. Проаналізовано методологічні підходи та принципи до дослідження проблеми формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Методологічною основою проблеми формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС є сукупність наукових підходів (системного, компетентнісного, середовищного, комунікативного, особистісно орієнтованого та діяльнісного) та принципів (систематичності, цілеспрямованості, пріоритетності, адаптивності, суб'єктності, інтерактивності, результативності).

Комплексне застосування визначених методологічних підходів і принципів уможливило різновекторний аналіз проблеми дослідження і синтез його результатів в обґрунтуванні педагогічних умов, розробці структурно-функціональної моделі формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

2. На основі проведеного теоретичного аналізу наукових праць здійснено системний аналіз ключових понять проблеми дослідження: «управління», «управлінська діяльність», «керівник», «командир», «майбутній фахівець ДСНС», «компетентність», «управлінська компетентність», «управлінська компетентність майбутнього фахівця ДСНС», «формування управлінської компетентності майбутнього фахівця ДСНС».

Запропоновано авторське визначення управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС, яку трактуємо як інтегральну особистісно-професійну характеристику, що включає здатність ефективно вирішувати професійні завдання, активно використовуючи наявні управлінські знання, уміння, навички, досвід і професійно-управлінські якості.

Уважаємо, що стосовно управлінської компетентності майбутнього фахівця ДСНС необхідно використовувати саме термін «формування», що розуміється як додання структурованої форми управлінській компетентності, або як конструювання нової, цілісної управлінської компетентності, якої немає ще в здобувачів освіти, але яка може бути створена при цілеспрямованому,

науковому підході до даної проблеми. Формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС розглядається як цілісний динамічний процес, спрямований на набуття теоретичних знань, практичних умінь і способів організації професійної діяльності, управлінських якостей у процесі професійної підготовки, що відповідає запитам суспільства на висококваліфікованих фахівців служби ДСНС України з високим рівнем сформованості управлінської компетентності.

3. Виокремлено та схарактеризовано структурно-компонентний склад, критерії, показники та рівні сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Обґрунтовано структуру управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС, яка складається з п'яти взаємопов'язаних компонентів: ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного та особистісно-рефлексивного. На їх основі визначено критерії: аксіологічно-мотиваційний із показниками вияву (спрямованість на інших людей, прагнення приносити користь суспільству, мотиваційно-ціннісна готовність до управлінської діяльності, розуміння мотивів володіння управлінською компетентністю, прагнення до професійного зростання та самовдосконалення); когнітивний з показниками вияву (знання та розуміння важливості управлінської компетентності у своїй професійній діяльності, усвідомлення цілей, завдань, змісту, основних закономірностей і механізмів управлінської діяльності та засобів її реалізації); діяльнісно-рефлексивний з показниками вияву (готовність брати відповідальність та здійснювати управлінські дії, здатність до прийняття рішень в процесі професійної діяльності, вміння здійснювати організацію та управління колективом, ефективно вирішувати виникаючі професійні завдання, спрямованість на досягнення мети, результату, стресостійкість під час прийняття управлінських рішень та розвинені рефлексивні вміння (здатність організовувати, проектувати свою управлінську діяльність, аналізувати свої помилки та недоліки в роботі, здійснювати самоконтроль, самоорганізацію, саморозвиток тощо, корегувати власну діяльність з метою підвищення її ефективності)).

Відповідно до зазначених критеріїв, схарактеризовано рівні сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС: високий, середній, низький.

4. Обґрунтовано педагогічні умови й спроєктовано структурно-функціональну модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Перша педагогічна умова спрямована на створення відповідних умов в освітньому середовищі ЗВО для розвитку управлінських якостей майбутніх фахівців ДСНС, що забезпечують ефективність їх діяльності загалом та управлінської зокрема. Виокремлено такі групи управлінських якостей, які сприяють формуванню управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС та забезпечують якісне виконання управлінських функцій: лідерські, інтелектуально-креативні, комунікативні, організаторсько-ділові, емоційні,

морально-вольові якості, здатність до саморозвитку і самовдосконалення. Ці якості формуються через професійну підготовку, практичний досвід і саморозвиток, а також є важливими для забезпечення високого рівня організації, координації та прийняття рішень у надзвичайних ситуаціях. Сформовані управлінської якості, з одного боку, є запорукою успішного здійснення професійної діяльності, а з іншого – сприяють формуванню активної соціальної позиції фахівців ДСНС і ефективному вирішенню професійно-управлінських завдань.

Друга педагогічна умова спрямована на впровадження інтерактивних методів й форм освітнього процесу з метою залучення майбутніх фахівців ДСНС до активного процесу формування управлінської компетентності. З'ясовано, що інтерактивні методи (моделювання професійно-управлінських ситуацій, ділові ігри, дослідницькі методи, кейс-стаді, проекти, мозковий штурм, методи рефлексивного аналізу, тренінги тощо) завдяки активізації комплексної взаємодії всіх суб'єктів навчання, створюють сприятливе освітнє середовище для формування та вдосконалення управлінської компетентності майбутнього фахівця ДСНС. Інтерактивні методи й форми навчання дозволяють здобувачам освіти відчувати себе безпосередніми учасниками процесів управління, що сприяє розвитку критичного мислення, умінню аналізувати ризики та визначати оптимальні шляхи реагування в різних ситуаціях. Упровадження інтерактивних методів й форм в підготовку фахівців ДСНС створює умови для підготовки фахівців нової формації, які володіють сучасними способами ліквідації пожеж, порятунку людей і мають високий рівень сформованості управлінської компетентності.

Третя педагогічна умова передбачає застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. Встановлено, що активне використання сучасних ІКТ (мережевих інформаційних технологій, цифрових тренажерів та комп'ютерних віртуальних симуляторів, геоінформаційних систем, дистанційних платформ та систем електронного навчання тощо) в освітньому процесі сприяє кращому засвоєнню знань, розвитку аналітичних, організаційних й комунікативних умінь, формуванню професійно-управлінських якостей у здобувачів освіти. У дослідженні доведено, що майбутній фахівець ДСНС, який ефективно володіє ІКТ, уміє працювати з інформацією, має прогресивний стиль мислення, принципово інакше підходить до оцінки проблем і організації своєї діяльності.

Спроектовано структурно-функціональну модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС, що включає такі взаємопов'язані блоки: цільовий (мета і завдання), теоретико-методологічний (підходи, принципи, зміст та структура управлінської компетентності, педагогічні умови), процесуально-технологічний (етапи, форми, методи та засоби навчання), діагностичний інструментарій (критерії, показники та рівні сформованості управлінської компетентності), які забезпечують спрямованість

всіх складових професійної підготовки на формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

5. Експериментально перевірено ефективність моделі та педагогічних умов формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Ефективність реалізації педагогічних умов і розробленої структурно-функціональної моделі формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС було визначено за допомогою методу математичної статистики, з використанням t-критерію Ст'юдента. Зіставлення результатів експериментальної роботи показало, що рівень сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС за кожним із критеріїв вищий у експериментальних групах у порівнянні з контрольними. Позитивна динаміка підтверджує результативність впливу розробленої структурно-функціональної моделі та комплексу педагогічних умов її реалізації в формуванні управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Перспективним напрямом є вивчення, узагальнення та впровадження зарубіжного досвіду щодо формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС; вирішення питань формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС в умовах неперервної освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові публікації, які відображають основні наукові результати кандидатської дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Миронюк В. Г. Структура управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2024. № 5 (139). С. 495–504. DOI : <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2024.05/495-504>

2. Миронюк В. Г. Використання інноваційних технологій в формуванні управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2024. № 6 (140). С. 506–515. DOI : <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2024.06/506-515>

3. Миронюк В. Особливості формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. *Наукові записки*. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2025. Вип. 219. С. 503–507. DOI : <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-219-503-507>

4. Миронюк В. Формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС засобами інфомаційно-комунікаційних технологій. *Наукові записки*. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2025. Вип. 220. С. 230–234. DOI : <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-220-230-234>

5. Миронюк В. Г. Модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. *Наукові записки*. Серія : педагогіка і психологія. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2025. Вип. 83. С. 64–68. DOI : <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2025-83-64-68>

Стаття у закордонному виданні:

6. Myroniuk V. Development of managerial competence in future professionals state emergency service of Ukraine. *Pedagogy and Education Management Review*. 2025. № 3(21). Рр. 94–102. URL: <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2025-3-94-102>

Наукові публікації, які додатково відображають наукові результати кандидатської дисертації

Тези в матеріалах науково-практичних конференцій:

7. Миронюк В. Г. Реалізація діяльнісного підходу у процесі формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти*: матер. Всеукр. вебконф. (м. Вінниця, 26 травня 2022 р.). Вінниця, 2022.

8. Миронюк В. Г. Роль мотиваційного компоненту у формуванні управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти*: матер. Всеукр. вебконф. (м. Вінниця, 26 травня 2023 р.). Вінниця, 2023.

9. Миронюк В. Г. Формування управлінських умінь у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців ДСНС. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти*: матер. Всеукр. вебконф. (м. Вінниця, 23 травня 2024 р.). Вінниця, 2024.

10. Миронюк В. Г. Підготовки фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності у ЗВО України. *Science and education: synergy of innovation*: матер. І Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Берлін, Німеччина, 1–3 вересня 2025 р.). Берлін, 2005. С. 118–121.

11. Миронюк В. Г. Пріоритети формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. *Осінні читання освітян. Освіта під час війни : актуальні аспекти, ефективні форми та безпечний простір*: матер. І Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 30 жовтня 2025 р.). Чернігів : ПАУ, 2025. С. 44–47.

АНОТАЦІЯ

Миронюк В. Г. Формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 2026.

У дисертації з урахуванням наукових підходів (системного, компетентнісного, середовищного, комунікативного, особистісно орієнтованого та діяльнісного) цілісно досліджено й розв’язано проблему

формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС у процесі професійної підготовки; розкрито ціннісно-мотиваційну, когнітивну, діяльнісну, особистісно-рефлексивну складові зазначеної компетентності; визначено критерії (аксіологічно-мотиваційний, когнітивний та діяльнісно-рефлексивний) із відповідними показниками рівнів сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС (високий, середній, низький); обґрунтовано педагогічні умови формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС (розвиток управлінських якостей майбутніх фахівців ДСНС, що забезпечують ефективність їх діяльності загалом та управлінської зокрема; упровадження інтерактивних методів й форм освітнього процесу з метою залучення майбутніх фахівців ДСНС до активного процесу формування управлінської компетентності; застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС); спроектовано та експериментально перевірено структурно-функціональну модель формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС, що включає такі взаємопов'язані блоки: цільовий (мета і завдання), теоретико-методологічний (підходи, принципи, зміст та структура управлінської компетентності, педагогічні умови), процесуально-технологічний (етапи, форми, методи та засоби навчання), діагностичний інструментарій (критерії, показники та рівні сформованості управлінської компетентності), які забезпечують спрямованість всіх складових професійної підготовки на формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

Ключові слова: управління, управлінська діяльність, керівник, майбутній фахівець ДСНС, компетентність, управлінська компетентність, управлінська компетентність майбутнього фахівця ДСНС, формування управлінської компетентності майбутнього фахівця ДСНС, педагогічні умови формування управлінської компетентності майбутнього фахівця ДСНС, модель формування управлінської компетентності майбутнього фахівця ДСНС.

ABSTRACT

Myroniuk V. G Development of managerial competence in future professionals state emergency service of Ukraine. – Qualification Scientific Work as a Manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Candidate of Pedagogical Sciences on the specialty 13.00.04 – theory and methodology of professional education. – Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University. Kropyvnytskyi, 2026.

The paper taking into account scientific approaches (systemic, competency-based, environmental, communicative, personally oriented and activity-based), the problem of forming managerial competence of future specialists of the State Emergency Service of Ukraine in the process of professional training was comprehensively investigated and solved; the value-motivational, cognitive, activity, personal-reflective components of the specified competence are revealed; the criteria (axiological-motivational, cognitive, and activity-reflexive), their indicators, and the

levels of managerial competence formation in future SES specialists (high, medium, low) have been defined; the pedagogical conditions for the formation of managerial competence in future SES specialists have been substantiated (development of managerial qualities in future SES specialists which ensure the overall effectiveness of their activities, particularly managerial ones; implementation of interactive methods and forms of the educational process aimed to engage students in the active process of forming managerial competence in future SES specialists; application of information and communication technologies during the formation of managerial competence in future SES specialists); a structural-functional model for the formation of managerial competence in future SES specialists has been designed and experimentally verified. A structural and functional model for the formation of managerial competence in future SES specialists has been designed. It includes the following interconnected blocks: the goal-oriented (purpose and objectives), the theoretical and methodological (approaches, principles, content and structure of managerial competence of specialists, pedagogical conditions for model implementation), and the procedural-technological (stages, forms, methods and means of training), diagnostic tools (criteria, indicators, and levels of managerial competence formation). These components ensure that all elements of professional training are oriented toward the development of managerial competence in future SES specialists.

The essence of the concepts «management», «managerial activity», «manager», «commander», «future SES specialist», «competence», «managerial competence», «managerial competence of a future SES specialist» and «formation of managerial competence in a future SES specialist» has been clarified. The forms, methods, means, and technologies for the formation of managerial competence in future SES specialists have been improved.

The methodological approaches and principles for the formation of managerial competence in future SES specialists, as well as the characteristics of domestic and foreign experience in forming managerial competence in future SES specialists, have received further development.

The effectiveness of the implementation of the pedagogical conditions and the developed structural and functional model for developing managerial competence in future SES specialists was determined using mathematical statistics, specifically Student's t-test. A comparison of the experimental results showed that the level of managerial competence formation among future SES specialists was higher in the experimental groups across all criteria compared to the control groups. The positive dynamic confirms the effectiveness of the developed structural and functional model and the pedagogical conditions for its implementation in forming managerial competence in future SES specialists.

Keywords: management, managerial activity, manager, future SES specialist, competence, managerial competence, managerial competence of a future SES specialist, formation of managerial competence of a future SES specialist, pedagogical conditions formation of managerial competence of a future SES specialist, model formation of managerial competence of a future SES specialist.

Підписано до друку 23.01.2026. Формат 60х84 ¹/₁₆. Зам. № 708.
Папір офсет. Цифровий друк. Ум. др. арк. 0,9. Тираж 100.

ВІДДРУКОВАНО: ФОП Піскова М.А.
м. Кропивницький, вул. Тараса Карпи, 17–11.
СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ
№ 24440000000027816 від 18.08.2016.